

ד"ר נעמי שמואל סופרת ואנתרופולוגית כלים וכישורים למפגשים בין תרבותיים

מפגש עם הסופרת סביב הספר "רסיסים"

חשיבות הכרות התלמידים עם הספר:

מפגש תלמידים עם סופרת יכול להיות חוויה מעצימה ומשמעותית עבורם רק אם התקיימה הכנה מוקדמת על ידי צוות בית הספר הכוללת הכרות מעמיקה עם אחת מיצירותיה. הכנה זו יכולה להתבצע דרך הקראת פרקים או קטעים מהספר בכיתה ודיון עליהם, או על ידי קריאה עצמית של הספר, אבל אין להסתפק בקריאה על הסופרת באינטרנט או הכרות רק עם הכותרים. הדפים הללו מיועדים לסייע למחנכים להתמקד במסרים החינוכיים העיקריים שניתן להפיק מהספר.

תקציר הספר "רסיסים":

"אלו החיים שלנו", אמרתי בכאב, "רסיסים – זה מה שנשאר לנו מהמשפחה, מעצמנו, מהיהדות שלנו...רק רסיסים." הרגשתי איך עיני מתמלאות בדמעות, ואריק קם ומשך אותי אליו וחיבק אותי בחזקה.

"לא אנה, יש לנו אחד את השני", לחש אריק, "יש לנו את ליזה שהגשימה את החלום, יש לנו ארץ לנסוע אליה, יש לנו דת להיאחז בה." קולו היה רך ומלא כאב כשהוסיף, "רק הורים אין לנו."

אריק, ליזה, ואנה ניצלו מהשואה כשברחו ללא הוריהם לאנגליה ב"קינדרטרנספורט" – משלוחי הילדים.

כשני מיליון ילדים נספו במלחמת העולם השנייה. חלקם מתו מרעב, מחלות ופרעות, אבל אין ספק שרובם נרצחו על ידי הנאצים. לפני פרוץ המלחמה, במאמץ אחרון נואש, ניסו אלפי הורים בגרמניה, צ'כיה ואוסטריה לשלוח את ילדיהם לחוף מבטחים. מכל מדינות העולם, רק אנגליה פתחה את שעריה ובכך הצילה כמעט עשרת אלפים ילדים, רובם יהודים.

זהו סיפורם של אריק בן שבע עשרה, ליזה בת שש עשרה, ואנה בת חמש עשרה.

סיפורם מבוסס על קורות חייה של אמה של הסופרת, הסופרת ומשוררת קרן גרשון ז"ל (בילדותה קטה לובנטל, אנה בספר) ואחיותיה.

אופי המפגש עם הסופרת:

- הכרות עם הסופרת וסיפורה האישי
- הכרות עם הספר רסיסים וסיפור ילדי הקינדר-טרנספורט (משלוחי הילדים)

ד"ר נעמי שמואל סופרת ואנתרופולוגית כלים וכישורים למפגשים בין תרבותיים

- הקרנת קטע מהסרט 'זרה בארץ נוכרייה'
- השוואת הסיפור האמתי לספר והסבר על תהליך הכתיבה
- השלכות סיפור הקינדר-טרנספורט על חייה של הסופרת
- השלכות הגזענות – למידה מהעבר למען העתיד
- מענה על שאלות התלמידים

תכנים עיקריים

- **הקינדר-טרנספורט:** משלוחי הילדים מגרמניה לאנגליה לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה. כך נוצלו כ-10,000 ילדים, רובם יהודים. מה קרה להם? איפה הם היום? האם הילדים שלהם גם יהודים?
- **זהות ושייכות:** איך אדם לומד את זהותו? איך הורים מעבירים את זהותם לילדיהם? ומה עם ילדים שאינם גדלים עם ההורים, כמו ילדי הקינדר-טרנספורט? לאן הם שייכים? וילדי הקינדר-טרנספורט, כמו הסופרת? האם זהותם והשתייכותם ברורה להם? איך מתמודדים עם זה?
- **גזענות:** כיצד למנוע חשיבה סטריאוטיפית? (ניתן להיעזר בחוברת "גוונים של שייכות" עמודים 39-50).
- **מה בין המציאות לסיפור:** בחירות בכתיבה, כיצד ניתן לספר סיפור אמיתי ובכל זאת לשנות בו פרטים, ולמה סופרים עושים את זה?
- **העברה בין דורית:** הקשר ביננו לבין מי שבא לפנינו, גם אלה שלא הכרנו, כמו הנספים בשואה. המקום שלנו בשרשרת הדורות, למה חשוב לנו להבין את העבר, את מי שהיה כאן לפנינו, כיצד הם לקחו חלק בעיצוב מי שאנחנו היום.

מסרים חינוכיים

- מידע על משלוחי הילדים מגרמניה, סיפור פחות מוכר, ודרך עדינה לדבר עם תלמידים על השואה והשלכותיו מבלי להיכנס ממש למחנה ריכוז.
- נגיעה בשאלות של זהות ושייכות, אתם מתמודדים הרבה מתבגרים, שיכולים להזדהות עם הדמויות בסיפור ובמציאות.

ד"ר נעמי שמואל סופרת ואנתרופולוגית כלים וכישורים למפגשים בין תרבותיים

- תהליך כתיבת ספר, מהרעיון הראשוני ועד לפיתוחו ועיבודו לסיפור. הקשיים וההתלבטויות של הסופר בדרך.
- נושא ההתמודדות של אדם, למרות המכשולים שהחיים מציבים לפניו, נשארת לו תמיד זכות הבחירה כיצד להמשיך הלאה. מסר חשוב לבני נוער, שבדרך כלל יוצאים מחוזקים מהמפגש.
- חשיבות הכרת הסיפור של ההורים, החוט המחבר בין הדורות, ההיסטוריה המשפחתית והשלכותיו על מי אנחנו. הרבה בני נוער מוצאים השראה בסיפור של אנה ואחיותיה, ובחיבור של הסופרת לארץ ישראל.

אביזרי עזר

1. מצגת תמונות מגרמניה וממשפחתה של הסופרת
2. הסרט 'זרה בארץ נוכרייה' שצולם בארץ, בגרמניה ובאנגליה ומגולל את סיפורה של הסופרת ומשוררת קרן גרשון, אמא של הסופרת נעמי שמואל.

ד"ר נעמי שמואל סופרת ואנתרופולוגית
כלים וכישורים למפגשים בין תרבותיים